

శ్రీః  
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః  
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః  
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ సప్తషష్ఠితమః సర్గః ॥

*This document has been prepared by*

*Sunder Kidāmbi*

*with the blessings of*

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

*His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam*

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

## ॥ సప్తషష్ఠితమః సర్గః ॥

మార్కండేయప్రభృతిమునిభిర్మంత్రిభిశ్చ రాజానం వినా దేశస్య  
భావినిదురవస్థాం వర్ణయిత్వా కమపి రాజపదే ప్రతిష్ఠాపయితుం వసిష్ఠం  
ప్రత్యనురోధః.

ఆక్రందితా నిరానందా సాస్త్రకంఠజనావిలా |  
అయోధ్యాయామవతతా సా వ్యతీయాయ శర్వరీ || 2.67.1 ||

వ్యతీతాయాం తు శర్వర్యామాదిత్యస్యోదయే తతః |  
సమేత్య రాజకర్తారః సభామీయుర్ద్విజాతయః || 2.67.2 ||

మార్కండేయోఽథ మౌఢ్యో వామదేవశ్చ కశ్యపః |  
కాత్యాయనో గౌతమశ్చ జాబాలిశ్చ మహాయశాః || 2.67.3 ||

ఏతే ద్విజాః సహమాత్యైః పృథగ్వాచముదీరయన్ |  
వసిష్ఠమేవాభిముఖాః శ్రేష్ఠం రాజపురోహితం || 2.67.4 ||

అతీతా శర్వరీ దుఃఖం యా నో వర్షశతోపమా |  
అస్మిన్ పంచత్వమాపన్నే పుత్రశోకేన పార్థివే || 2.67.5 ||

స్వర్గస్థశ్చ మహారాజో రామశ్చారణ్యమాశ్రితః |  
లక్ష్మణశ్చాపి తేజస్వీ రామేణైవ గతః సహ || 2.67.6 ||

ఉభౌ భరతశత్రుఘ్నౌ కేకయేషు పరంతపౌ |  
పురే రాజగృహే రమ్యే మాతామహనివేశనే || 2.67.7 ||

ఇక్ష్వాకూణామిహాద్వైవ కశ్చిద్ రాజా విధీయతాం ।  
అరాజకం హి నో రాష్ట్రం వినాశం సమవాప్నుయాత్ ॥ 2.67.8 ॥

నారాజకే జనపదే విద్యున్మాళీ మహాస్వనః ।  
అభివర్షతి పర్జన్యో మహీం దివ్యేన వారిణా ॥ 2.67.9 ॥

నారాజకే జనపదే బీజముష్టిః ప్రకీర్యతే ।  
నారాజకే పితుః పుత్రో భార్యా వా వర్తతే వశే ॥ 2.67.10 ॥

అరాజకే ధనం నాస్తి నాస్తి భార్యాప్యరాజకే ।  
ఇదమత్యాహితం చాన్యత్ కుతః సత్యమరాజకే ॥ 2.67.11 ॥

నారాజకే జనపదే కారయంతి సభాం నరాః ।  
ఉద్యానాని చ రమ్యాణి హృష్టాః పుణ్యగృహాణి చ ॥ 2.67.12 ॥

నారాజకే జనపదే యజ్ఞశీలా ద్విజాతయః ।  
సత్రాణ్యన్వాసతే దాంతా బ్రాహ్మణాః సంశితవ్రతాః ॥ 2.67.13 ॥

నారాజకే జనపదే మహాయజ్ఞేషు యజ్ఞనః ।  
బ్రాహ్మణా వసుసంపూర్ణా విసృజంత్యాప్తదక్షిణాః ॥ 2.67.14 ॥

నారాజకే జనపదే ప్రహృష్టనటనర్తకాః ।  
ఉత్సవాశ్చ సమాజాశ్చ వర్ధంతే రాష్ట్రవర్ధనాః ॥ 2.67.15 ॥

నారాజకే జనపదే సిద్ధార్థా వ్యవహారిణః ।  
కథాభిరభిరజ్యంతే కథాశీలాః కథాప్రియైః ॥ 2.67.16 ॥

నారాజకే జనపదే తూద్యానాని సమాగతాః ।  
సాయాహ్నో క్రీడితుం యాంతి కుమార్యో హేమభూషితాః ॥ 2.67.17 ॥

నారాజకే జనపదే ధనవంతః సురక్షితాః ।  
శేరతే వివృతద్వారాః కృషిగోరక్షజీవినః ॥ 2.67.18 ॥

నారాజకే జనపదే వాహనైః శీఘ్రవాహిభిః |  
నరా నిర్యాంత్యరణ్యాని నారీభిః సహ కామినః || 2.67.19 ||

నారాజకే జనపదే బద్ధఘంటా విషాణినః |  
అటంతి రాజమార్గేషు కుంజరాః షష్ఠిహాయనాః || 2.67.20 ||

నారాజకే జనపదే శరాన్ సంతతమస్యతాం |  
శ్రూయతే తలనిర్ఘోష ఇష్వస్త్రాణాముపాసనే || 2.67.21 ||

నారాజకే జనపదే వణిజో దూరగామినః |  
గచ్ఛంతి క్షేమమధ్వానం బహుపణ్యసమాచితాః || 2.67.22 ||

నారాజకే జనపదే చరత్యేకచరో వశీ |  
భావయన్నాత్మనాఽఽత్మానం యత్ర సాయం గృహో మునిః || 2.67.23 ||

నారాజకే జనపదే యోగక్షేమః ప్రవర్తతే |  
న చాప్యరాజకే సేనా శత్రూన్ విషహతే యుధి || 2.67.24 ||

నారాజకే జనపదే హృష్టైః పరమవాజిభిః |  
నరాః సంయాంతి సహసా రథైశ్చ ప్రతిమండితాః || 2.67.25 ||

నారాజకే జనపదే నరాః శాస్త్రవిశారదాః |  
సంవదంతోపతిష్ఠంతే వనేషూపవనేషు వా || 2.67.26 ||

నారాజకే జనపదే మాల్యమోదకదక్షిణాః |  
దేవతాభ్యర్చనార్థాయ కల్ప్యంతే నియతైర్జనైః || 2.67.27 ||

నారాజకే జనపదే చందనాగురురూషితాః |  
రాజపుత్రా విరాజంతే వసంతే ఇవ శాఖినః || 2.67.28 ||

యథా హ్యానుదకా నద్యో యథా వాప్యతృణం వనం |  
అగోపాలా యథా గావస్తథా రాష్ట్రమరాజకం || 2.67.29 ||

ధ్వజో రథస్య ప్రజ్ఞానం ధూమో జ్ఞానం విభావసోః |  
తేషాం యో నో ధ్వజో రాజా స దేవత్వమితో గతః || 2.67.30 ||

నారాజకే జనపదే స్వకం భవతి కస్యచిత్ |  
మత్స్యా ఇవ జనా నిత్యం భక్షయంతి పరస్పరం || 2.67.31 ||

యే హి సంభిన్నమర్యాదా నాస్తికాశ్చిన్నసంశయాః |  
తేఽపి భావాయ కల్పంతే రాజదండనిపీడితాః || 2.67.32 ||

యథా దృష్టిః శరీరస్య నిత్యమేవ ప్రవర్తతే |  
తథా నరేంద్రో రాష్ట్రస్య ప్రభవః సత్యధర్మయోః || 2.67.33 ||

రాజా సత్యం చ ధర్మశ్చ రాజా కులవతాం కులం |  
రాజా మాతా పితా చైవ రాజా హితకరో నృణాం || 2.67.34 ||

యమో వైశ్రవణః శక్రో వరుణశ్చ మహాబలః |  
విశిష్యంతే నరేంద్రేణ వృత్తేన మహతా తతః || 2.67.35 ||

అహో తమ ఇవేదం స్యాన్న ప్రజ్ఞాయేత కించన |  
రాజా చేన్న భవేల్లోకే విభజన్ సాధ్వసాధున్ || 2.67.36 ||

జీవత్యపి మహారాజే తవైవ వచనం వయం |  
నాతిక్రమామహే సర్వే వేలాం ప్రాప్యేవ సాగరః || 2.67.37 ||

స నః సమీక్ష్య ద్విజవర్య వృత్తం  
నృపం వినా రాజ్యమరణ్యభూతం |  
కుమారమిక్ష్వాకుసుతం వదాన్యం  
త్వమేవ రాజానమిహాభిషించ || 2.67.38 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే  
అయోధ్యాకాండే సప్తషష్ఠితమః సర్గః ||